

Plenum

Tisdag 29.11.2016 kl. 14.01—18.29

6. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av arbetsavtalslagen, lagen om sjöarbetsavtal och lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice

Regeringens proposition RP 105/2016 rd

Utskottets betänkande AjUB 10/2016 rd

Andra behandlingen

Andre vice talman Arto Satonen: Ärende 6 på dagordningen presenteras för andra behandling. Innehållet har godkänts i första behandlingen och lagförslagen kan nu antas eller förkastas.

Debatt

16.58 **Sari Tanus kd:** Herra puhemies! Edustaja Laukkanen on esittänyt ja toivoo seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta tehdään arvio siitä, onko työsopimuslain ja erityisopimuslain muuttaminen siten, että pitkäaikaistyöttömän voi palkata määräaikaiseen työsuhteeseen ilman erityistä perustellun syyn vaatimusta, parantanut tosiasiallisesti pitkäaikaistyöttömien työllistymismahdollisuuksia. Mikäli lakimuutos ei ole parantanut pitkäaikaistyöttömien työllistymismahdollisuuksia eikä tällaista muutosta ole perustellusta syytä syytä arvioida jatkossa tapahtuvan, tulee lain voimassaolon tarve arvioida uudestaan."

Näin kun olemme ajatelleet tätä hallituksen esitystä sekä työnantajien että työntekijöiden näkökulmasta ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien näkökulmasta, niin katsomme, että tällainen arvio olisi todella syytä tehdä, joten kannatan Laukkasen alun perin tekemää ehdotusta. — Kiitos.

17.00 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Aluksi kannatan edustaja Tanuksen esittämää lausumaesitystä, joka on myöskin jaettu teille sinne pöydille.

Tuossa viime viikon keskustelussa, ensimmäisessä käsittelyssä, toin vähän esille sitä, miten kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä suhtautuu tähän esitykseen kaiken kaikkiaan. Tämähän on osa näitä kiky-sopimuksen, voisiko sanoa, paketteja, ja siinä mielessä, kun kannatamme kyllä sitä kiky-sopimusta sinällensä, niin kyllä me tätäkin kannatamme, mutta emme tätä pitkäaikaistyöttömien työllistymismahdollisuuksia koskevaa kohtaa, jossa tämä perusteettomien määräaikaisten työsopimusten käyttäminen mahdollistetaan. Me ymmärrämme sen, että on äärimmäisen tärkeää, että keinolla millä tahansa ja keinolla millä hyvänsä me yritämme löytää pitkäaikaistyöttömille niitä työllistymismahdollisuuksia, mutta valiokunnassa oli esitetty epäilyjä, onko tämä se paras mahdollinen keino, plus sitten toki aina maailmassa on niitä ihmisiä, jotka pyrkivät käyttämään myöskin tämän tyyppisiä tilanteita hyväksensä, ja emme halua, että sitten kuitenkin tällaista mahdollisuutta

Punkt i protokollet PR 122/2016 rd

oltaisiin avaamassa. Haluamme katsoa tämän tilanteen, ja siitä johtuen sitten esitämme todellakin tässä lausumassa, että tätä asiaa on syytä tarkastella esimerkiksi vuoden kuluttua ja katsoa sitten, onko todellisuudessa tapahtunut näin, että näitten henkilöitten työllistyminen olisi parantunut.

Tässä on sisällä myöskin tämä koeajan pidentäminen. Se on kristillisdemokraattien vaaliohjelman mukaista, myöskin me olemme kannattaneet sitä. Investointi työntekijään on yrityksen tärkein investointi, ja siinä mielessä on varmasti erittäin tärkeää, että tämä koeaika on sellainen, että niin työnantaja kuin työntekijä pääsee tätä asiaa sitten pohtimaan.

Sitten tämä takaisinottovelvollisuus oli asia, josta ryhmässä kyllä keskustelimme, mutta tässä kokonaisuudessa katsomme, että tämä on hyväksyttävissä tämän kokonaisuuden sisällä, ja siinä mielessä tätä esitystä (Puhemies koputtaa) muutoin kannattamme

17.02 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ymmärrettävää, että rupeaa menemään tässä salissa hieman sekaisin se, mitkä olivat kilpailukykylakeja työelämään liittyvästä lainsäädännöstä ja mitkä ovat sen ulkopuolelta tulleita, ja korjaisin vain sen verran, että tämä ei ollut kilpailukykypaketissa vaan kyllä tämä on ihan hallituksen omia tekosia — tosin kolmikantaisesti valmisteltu, mutta ei yksimielisesti hyväksytty.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Essayah.

17.02 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Kiitoksia, edustaja Filatov, tästä korjauksesta, mutta todellakin tämä on siis kolmikantaisesti valmisteltu, ja ymmärsin niin, että tässä nimenomaan oli näitä tiettyjä kohtia, joista käytiin kyllä sitten keskustelua sen suhteen, että tämä kuitenkin on osana näitä työllistämistoimenpiteitä ja tätä työmarkkinoitten kokonaisratkaisua. Ymmärsin niin, että tähän liittyivät myöskin nämä viime viikolla ensimmäisessä käsittelyssä olleet sosialidemokraattien pykälämuutosesitykset, jotka eivät sinällensä lähteneet kumoamaan tätä varsinaista esitystä mutta olivat sen suuntaisia, että näissä näitä siirtymäaikoja oli haluttu pidentää — jos oikein ymmärsin sen viimeviikkoisen keskustelun.

17.03 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Esitän hallituksen ehdottamat lakimuutokset hylättäväksi vastalauseen 2 mukaisesti.

Tämän paketin takana on pitkälti ideologinen oletus siitä, että työsuhdeturvan heikentäminen automaattisesti toimisi yritysten ja työnantajien eduksi. Näinhän ei suinkaan ole, niin kuin jokainen työmarkkinoihin enemmän perehtynyt ihminen ymmärtää. Työsuhdeturva ensinnäkään ei ole Suomessa kansainvälisesti vertaillen sillä tavoin kiistattomasti erityisen tiukka, että meidän tulisi olla tältä osin huolissamme jostakin kansainvälisestä kilpailukyvyystä.

Toisaalta tiedetään, että työn ehtojen heikentäminen vähentää työntekijöiden sitoutuneisuutta, mikä on suoraan yritykselle tehokkuusriski.

Kolmanneksi tämä esitys on syntynyt erilaisten neuvottelujen ja kompromissien seurauksena sellaisessa muodossa, joka ei yksiselitteisesti tue myöskään työnantajapuolen etuja ja joka missään tapauksessa ei tue työntekijäpuolen etuja työmarkkinoilla.

Tässä on kolme keskeistä uudista ja joitakin pienempiä muutosesityksiä. Näistä ensimmäinen on koeajan pidentäminen 4:stä 6 kuukauteen, joka siis on tällä hetkellä virkamiehille normaali koeaika, mutta muualla on tosiaan se 4 kuukautta riittänyt. Tällaiseen muu-

Punkt i protokollet PR 122/2016 rd

tokseen mennään siis tilanteessa, jossa työsuhteiden odotettavissa oleva elinkaari tulee lyhenemään lähitulevaisuudessa ja työmarkkinoilla pyritään pikemminkin varautumaan jatkuvasti työsuhteesta toiseen liikkuviin toimijoihin. Maailmassa, jossa työsuhteiden oletettiin olevan pitkiä, jopa elinikäisiä, 4 kuukautta riitti. On käsittämätöntä, että maailmassa, jossa odotetaan työsuhteiden jäävän keskimäärin ehkä muutamaan vuoteen, niin kuin monissa meitä ehkä tässä suhteessa edelle menneissä maissa on käynyt, 4 kuukautta onkin liian lyhyt aika.

Toinen keskeinen ongelma, joka liittyy tähän koeajan pidentämiseen 6 kuukauteen, on se, että siihen liittyy lisäoptio työnantajalle pidentää koeaikaa entisestään silloin, jos esimerkiksi perhevapaiden takia henkilö on ollut paljon poissa töistä koeajan kuluessa. Perinteisesti meillä on ajateltu, että koeaika on aika, jolloin sekä työnantaja että työntekijä pystyvät tunnustelemaan sitä työsuhdetta ja arvioimaan tilannetta, onko tämä nyt semmoinen sopimus, joka on molempien kannalta edullinen. Nyt kun tämä pidentämisoptio määritellään yksiselitteisesti työnantajalle mutta ei työntekijäosapuolelle, tullaan sellaiseen tilanteeseen, jossa koko koeaika määrittyy eri tavoin. Koko koeaika tulkitaan eri tavoin kuin se on tähän asti ollut työoikeudessa tapana tulkita. Vaikka käytännössä tämän merkitys jää ehkä pieneksi, niin periaatteellisella tasolla kyseessä on aika iso paradigman muutos.

No, toinen uudistus tähän esitykseen liittyen on perusteettoman tai ilman perusteita solmittavan määräaikaisen työsopimuksen salliminen pitkäaikaistyöttömille. Minun on vaikea nähdä, millä lailla tämä jotenkin lisäisi työntekijän vapausasteita, kun jo nyt nykytilanteessa on mahdollista solmia määräaikaisia työsopimuksia ilman erillisiä perusteita silloin, kun se tapahtuu työntekijän aloitteesta.

Toisaalta meidän asiantuntijakuulemisessamme valiokunnassa, vaikka asiaa kysyin kaikissa kokouksissa, ei yksikään asiantuntijoista pystynyt kuvaamaan sellaista konkreettista tilannetta, jossa työnantajan, jolla on joitakin duubioita pitkään työttömänä olleen työntekijän työkyvystä tai sopivuudesta tehtävään, kannattaisi mieluummin käyttää määräaikaisesta sopimusta eikä esimerkiksi koeaikaa ja siihen liittyvää toistaiseksi voimassa olevaa sopimusta. Nimittäin määräaikaisen sopimuksen kuluessa irtisanominen on huomattavasti vaikeampaa kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen alla. Myöskään työnantajapuoli ei pystynyt kuvaamaan yhtään sellaista tilannetta, jossa he olisivat hyötynet tästä lakiesityksestä.

Kolmas keskeinen uudistus tässä on takaisinottovelvoitteen heikentäminen, lyhentäminen. Tähän liittyy asiantuntijoiden mukaan tietysti työntekijöille työsuhdeturvan heikkeneminen mutta myös työnantajille eräänlainen miina. Nimittäin taloudelliset ja tuotannolliset syyt irtisanomisen perusteena eivät muuta tämän myötä statustaan. Mikäli työnantaja nyt sitten takaisinottovelvoitteen lyhentyessä päättääkin palkata jonkun toisen henkilön siihen työhön, jota aikaisemmin tämä irtisanottu on tehnyt, kovin nopeasti, niin se voi toimia todisteena laittomalle irtisanomiselle silleen, että taloudelliset ja tuotannolliset syyt eivät ole asianmukaisesti toteutuneet irtisanomisen yhteydessä, kerran töitä näyttää selvästi aika pian uudestaan löytyvän.

Näistä syistä en pidä tätä kenenkään kannalta tässä yhteiskunnassa järkevänä tai kannatettavana lakipakettina, enkä näe mitään syytä, minkä takia meidän tulisi säätää kokonaisuudessaan huonoja lakeja.

17.10 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä on siis kolme keskeistä esitystä. Ensinnäkin esitetään koeajan pidentämistä, toiseksi esitetään pit-

Punkt i protokollet PR 122/2016 rd

käaikaistyöttömän palkkaamisen mahdollistamista määräaikaiseen työsuhteeseen enintään vuodeksi ilman, että työnantajalla on määräaikaaisuuteen perusteltua syytä. Kolmanneksi ehdotetaan työnantajan takaisinottovelvollisuuden kestoajan lyhentämistä.

Kaksi ensimmäistä ehdotusta olisivat hyväksyttävissä, vaikka nämä lait olisi kannattanut tehdä määräaikaisena, sillä mitään vaikuttavaa näyttöä näiden kahden lakiesityksen hyödyistä ei ole, ja siksi määräaikainen laki olisi ollut perusteltua. Mutta tätä ehdotusta takaisinottovelvollisuuden heikentämisestä on sitä vastoin hyvin vaikea ymmärtää ja hyvin vaikea hyväksyä, sillä se ei paranna työllisyyttä mutta käytännössä mitätöi takaisinottovelvollisuuden merkityksen. Esitys heikentää huomattavasti irtisanomissuojaa, ja irtisanomissuoja on Suomessa muutenkin heikkoa verrattuna esimerkiksi useisiin Euroopan maihin. Erityisen suuri riski on, että ikääntyvien työntekijöiden työttömyys tulee kasvamaan, kun nyt tehdään työnantajalle helpommaksi korvata kokenut työntekijä pienempipalkkaisella nuorella tai uudella työntekijällä. Vähintä, mitä tässä tilanteessa voi tehdä, on hyväksyä vastalauseen 1 mukainen lausumaehdotus, jossa eduskuntaa edellytetään seuraamaan tarkoin lakiesityksen vaikutuksia ja tekemään sen perusteella tarvittavat muutokset lainsäädäntöön. Esitänkin tämän lausumaehdotuksen hyväksymistä.

17.12 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Mäkisalo-Ropposen tekemää lausumaesitystä. Tästä lakipaketista voi sanoa, että siinä on yksi asia, jota kannatamme, yksi asia, jota siedämme, ja yksi asia, jota vastustamme.

Kannatamme sitä, että määräaikaisten työsuhteiden solmimisen pelisääntöjä helpotetaan nimenomaan pitkäaikaistyöttömien kohdalla. Kansainväliset tutkimukset osoittavat, että jos määräaikaistuuksia helpotetaan kaikkien työntekijöiden kohdalla, mikä oli itse asiassa hallituksen alkuperäinen tavoite, niin silloin käy niin, että saattaa tulla pieni ikään kuin kuherruskuukausi, jossa työllisyys vähän lisääntyy, mutta sitten pidemmällä aikavälillä nuo määräaikaiset vain korvaavat vakituisia työsuhteita ja sinänsä työllisyshyötyä tästä ei tule. Tämä näkyi monessa kansainvälisessä selvityksessä. On tietenkin totta, että kaikki maat ovat erilaisia työlainsäädännöltänsä eikä koskaan voi verrata sitä tutkimusta, mitä yhdessä maassa on tehty, suoraan toiseen, mutta aika monessa maassa, hyvinkin lähellä suomalaista järjestelmää olevissa, tulokset olivat negatiivisia tai neutraaleja työllisyyden näkökulmasta. Mutta kun tätä on nyt supistettu siihen, että kyse on vain pitkäaikaistyöttömistä, niin itse asiassa koko tarkoitus muuttuu. Silloin on kyse siitä, että pyritään työllistämään nimenomaan pitkäaikaistyöttömiä ja helpottamaan heidän tilannettansa työmarkkinoilla, ei välttämättä pyritä siihen, että kokonaistyöllisyysaste paranisi. Tätä olemme itsekin esittäneet, ja erityisesti sen vuoksi, että meillä vaikkapa järjestökentässä palkkatuella työllistetään paljon pitkäaikaistyöttömiä — ja usein siihen samaan tehtävään peräkkäin eri pitkäaikaistyöttömiä. Tämä itse asiassa on työsopimuslain määräaikaissäännösten mukaan hieman ongelmallista, ja tämä säännös nyt helpottaa tätä tilannetta ja varmasti myös järjestöjen palkkatuella työllistämistä lainsäädännön näkökulmasta.

Toinen asia on se, että hallitus on leikannut näitä palkkatukirahoja niin paljon, että... (Puhemies koputtaa)

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Puhuja voi jatkaa puhujapöytästä. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle)

Punkt i protokollet PR 122/2016 rd

Arvoisa puhemies! Toinen ongelma on se, että kun hallitus on leikannut niin paljon näitä palkkatukirahoja, niin sitä kautta tuo työllistyminen vaikeutuu. Koeajan pidennyksen, voi sanoa, sietäisimme, sen vuoksi että voi ajatella sen madaltavan rekrytointikynnystä ja sitä kautta suosivan ikään kuin sitä, että työnantaja uskaltaa kokeilla, pärjääkö hän uuden työntekijän kanssa, ja varsinkin, kun meillä virkasuhteissa ja työsuhteissa on erimittaiset koeajat, niin nykymaailmassa ehkä on perusteltua, että nämä ovat samassa. En sinänsä usko, että se kovin paljon työllisyyttä lisää, mutta jos se lisää sitä psykologista ilmapiiriä, jossa uskalletaan rekrytoida, niin hyöty sitä kautta voi olla jonkin verran positiivinen työllisyyteen.

Mutta tämä kolmas kohta, takaisinottovelvollisuusajan lyhentäminen. Hallitus itse omassa esityksessään sanoo, että tällä ei voida osoittaa olevan työllisyysvaikutuksia, ne ovat kysymysmerkki, ei suuntaan eikä toiseen. Itse ajattelen, että tämä saattaa jopa heikentää meidän työllisyyttämme. Miksi ajattelen näin? Syy on se, että irtisanomissuojat on aina kokonaisuus. Jossakin maassa on pitkä irtisanomisaika, jossakin toisessa maassa on pitkä takaisinottovelvollisuus aika, jossakin kolmannessa maassa maksetaan rahaa siitä, että irtisanotaan työntekijöitä. Meillä Suomessa tuo turva on ollut enemmänkin tässä takaisinottovelvollisuudessa, ja ajatus on ollut se, että jos yritys joutuu taloudellisista ja tuotannollisista syistä irtisanomaan ihmisiä, niin mikäli tuo tilanne helpottuu, niin ensisijaisesti pitää palkata takaisin ne irtisanotut työntekijät. Ja me tiedämme, että monta kertaa taloudellisista ja tuotannollisista syistä irtisanottaessa irtisanotuksi tulevat ikääntyneemmät työntekijät, ne, joilla on ehkä vähän sairautta, ne, joilla on ehkä vähän enemmän muutostavaraa kuin joillakin toisilla työntekijöillä, tai ne, joilla on palkka jo noussut korkeaksi erilaisten ikälisäjärjestelmien kautta. Syitä on monia, mutta tiedämme, että irtisanomiset kohdistuvat tiettytyyppiseen työvoimaan. Nyt sitten, jos vaikkapa vähän sairastava, tai ei välttämättä edes sairastava mutta ylipäättään ikääntynyt, työntekijä ei sitten pääsekään takaisin siihen vanhaan työpaikkaansa, kun suhdanteet paranevat ja yrityksellä menee paremmin, vaan hänet korvataan nuoremmalla, nätimällä ja halvemmalla työntekijällä, niin itse asiassa ikääntyneiden työllisyysaste uhkaa heiketä. Jos me katsomme pitkässä juoksussa sitä, että ikääntyneiden työllisyys Suomessa on parantunut 90-luvun laman jälkeen, niin se on pääosin tapahtunut sitä kautta, että ihmiset ovat säilyttäneet työpaikkansa, mutta joutuessaan työttömäksi heidän on yhä edelleen todella vaikea päästä takaisin työn syrjään kiinni. Jos katsotaan vaikka viimeisiä tilastoja siitä, miten koulutus toimii, niin yli 60-vuotiaan työntekijän kohdalla edes korkeakoulutus ei auta työllistymään, vaan koulutus inflatoituu, mitä pidemmälle mennään työurassa ja pyritään takaisin työelämään. Sen vuoksi tämä kolmas kohta saattaa olla jopa vaarallinen suomalaiselle työllisyydelle, ja sen vuoksi vastustamme sitä ja sen vuoksi varmastikin koko lakia.

17.17 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Pidemmittä puheita kannatan edustaja Kontulan tekemää hylkäysesitystä.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.